

Agenti di esso Monasterio un buon agnello senza di ratione di tempo, o contradictione alcuna, Renunciando le parti sudette per li nomi come di sopra espressamente a tutte le leggi, ordeni, statuti, et consuetudini con le quali potessero venire contra il tenore del presente publico Instrumento. Le qual cose tutte, et cadauna d'essa nel presente publico Instrumento contenute, et annotate le parti sudette per se n. q. i. hanno promesso, et promettono d'haver sempre ferme, rate, et grate, et a quelle, ne ad alcuna d'esse non contrafar, dir o tenir per se o per altri sotto le pene et obligazione sopra di che hanno pregato me Nodaro che faccia il presente Instrumento, et ne cavi duo publici consimili da essere dati uno per parte.

Fatto in Zara nella Sacrestia sudetta, Presenti mistro Piero Capello et mistro Domenico Boccasanta Callegari Habitanti di Zara Testimonij.

UDK: 282:262
Stručni rad

CRKVA SV. LOVRE U KALIMA NA OTOKU UGLJANU I OBIČAJ BIRANJA NJEZINA DEKANA U 17. STOLJEĆU

Lovorka ČORALIĆ

Naselje Kali – na zapadnom dijelu otoka Ugljana – spominje se u srednjovjekovnim dokumentima već od prve polovine 14. stoljeća.¹ Smješteno na povoljnom priobalnom dijelu ugljanskog otoka, uvijek je bilo u neposrednoj vezi sa Zadrom. Tako su tijekom svih stoljeća mnoge zadarske plemićke obitelji, crkve i samostani, građani, ali i težaci, imali u mjestu Kali svoje zemljišne posjede ili manje čestice. Uglednije plemićke i građanske obitelji nalazile su u tom i susjednim naseljima otoka Ugljana ugodna mjesta za odmor i dokolicu, tako da su uzduž obale nastajali brojni ljetnikovci zadarskih obitelji. Slično tome plemićke su obitelji gradile crkve i kapele na raznim dijelovima otoka, pregrađivale ih, proširivale i ukrašavale radovima cijenjenih domaćih i inozemnih majstora. Gradnjom crkve plemićke su obitelji obično stjecale i patronatsko pravo, te je izbor svećenika crkve ili dekana kapele bio pod njihovom izravnom kontrolom.

U ovom ćemo radu prikazati običaj biranja dekana – upravitelja župne crkve sv. Lovre u Kalima, a kojega su određivali članovi zadarske plemićke obitelji Detrico, koja je imala patronatsko pravo nad tom crkvom.

Crkva sv. Lovre u Kalima spominje se prvi put 1404. godine.² Tu je u prvoj polovini 15. stoljeća djelovao i poznati mletački slikar Menegello, autor mnogih slikarskih radova u Zadru i okolici. Godine 1427. Menegello je boravio u Kalima,

1 Godine 1345. i 1350. mjesto se navodi kao »Cali« i »Cale« (F. AMOS-RUBE, *Kretanje broja stanovništva zadarskih otoka*, Radovi Instituta JAZU u Zadru, sv. 4–5, Zagreb, 1959, str. 306–307).

2 C. F. BIANCHI, *Zara cristiana*, sv. II, Zara, 1878, str. 11.

te je za crkvu sv. Lovre naslikao raspelo.³ Tijekom 15. i 16. stoljeća Kali nemaju status samostalne župe, te se tek 1674. spominje prvi župnik sela Kali. Potkraj istog stoljeća (1698) crkva je obnovljena i proširena zaslugom tadašnjeg župnika Matije Longina. Crkvu je tek 13. srpnja 1777. svečano posvetio zadarski nadbiskup Matija Karaman. Crkva se nalazila na ulazu u selo sa SZ strane, dugačka je 24, a široka 12 metara. Jednobrodna je građevina, a odlikuje se većim brojem kapela (oltara). Glavna kapela pripadala je zadarskoj crkvi sv. Katarine i bila je posvećena sv. Leonu; dvije su kapele podignute u čast sv. Križa, a po jedna u čast sv. Ružarija, sv. Trojstva i Bl. Djevice Marije.⁴ Kapela sv. Lovre, o kojoj će ovdje biti riječi, ustanovljena je 1530. kao beneficij zadarske plemićke obitelji Detrico. Po odredbi djelovanja beneficija svećenik Sv. Lovre imao je stoga dužnost da na dan svetkovine sv. Lovre (10. kolovoza) svake godine održi jednu svečanu večernju na oltaru posvećenom istom svecu. Članovi obitelji Detrico redovito su imali dekana – upravitelja beneficija Sv. Lovre, koji je često imao počasnu funkciju i stoga bio predstavnik najuglednijih zadarskih plemićkih ili građanskih obitelji. Tako su npr. u svojstvu dekana Sv. Lovre zabilježeni ugledni zadarski plemići Šimun Begna (1582) i Ivan Grisogono (1723), dok su od zadarskih građanskih obitelji tu ulogu imali Jerolim Castelnuovo (1678), Antonio Andriani (1678) i Antonio Bolognese (1686).⁵

Dokumenti koje ćemo ovdje prepričati i objaviti primjer su imenovanja dekana kapele sv. Lovre u istoimenoj crkvi u Kalima. Pisani su latinskim jezikom, što je neuobičajeno za notarsku praksu dalmatinskih gradova u 17. stoljeću, što samo potvrđuje da se tom događaju pridavala velika pažnja te da je sam čin imenovanja bio svečan i trajnijeg spomena vrijedan događaj. Ugovori o imenovanju sastavljeni su u Zadru u kući bilježnika Ivana Brajčića 11. srpnja 1638. u prisustvu istaknutih zadarskih plemića: Donata Civalellija, gradskog vijećnika; dr. prava Šimuna Difikana, šibenskog plemića, te zadarskog plemića Jerolima Grisogona. Sam pravni čin sastoji se zapravo od dvaju ugovora. U prvom, kraćem i sadržajno manje raznolikom, dotadašnji dekan kapele sv. Lovre odriče se dotadašnje dužnosti i prava nad spomenutom kapelom, te je sasvim vraća u ruke članova obitelji Detrico. U drugom ugovoru ponovno se navodi da je kapela sv. Lovre ostala bez dotadašnjeg dekana, zadarskog plemića Federika Grisogona, te da je sad potrebno izabrati novoga. Kako patronat nad tom kapelom pripada zadarskoj plemićkoj obitelji Detrico, koja samim time ima pravo imenovanja dekana kapele, imenovanje novog dekana obavlja ovom prilikom jedan od članova te obitelji. Budući da su Jerolim, sin Alojzija Detrica, te Grgur i Ivan Detrico odsutni iz Zadra, Petar Detrico u svoje i ime odsutnih rođaka prisustvuje imenovanju novog dekana kapele sv. Lovre. Za novog dekana određen je klerik Petar Fanfogna, sin zadarskog plemića Jerolima. Novoizabrani dekan obvezuje se da će svoju dužnost obavljati časno i u skladu s tradicijom koju su poštivali i izvršavali njegovi prethodnici. Obje strane međusobno se obvezuju da će obdržavati izrečena obećanja.

Izbor novog dekana kapele sv. Lovre u Kali. Historijski arhiv u Zadru, fond Spisi zadarskih bilježnika, Zuane Braicich, busta VII, fasc. 72, str. 48–48A, 11. 7. 1638.

3 T. RAUKAR – I. PETRICIOLI – F. ŠVELEC – Š. PERIČIĆ, *Zadar pod mletačkom upravom*, Prošlost Zadra, sv. III, Zadar, 1987, str. 528.

4 C. F. BIANCHI, *nav. dj.*, str. 11–12.

5 C. F. BIANCHI, *nav. dj.*, str. 12.

Tekst

In margine: Pro nobilibus de domo Dettrici resignatio capelle Sancti Laurentii de Cale

In Christi nomine. Amen. Anno Nativitatis eiusdem millesimo sexcentesimo trigesimo octavo, indictione sexta, die vero Dominico XI mensis Julii, temporibus serenissimi principis et domini nostri excelentissimi domini Francisci Erizzo Dei gratia incliti ducis Venetiarum et regiminisque illustrissimi domini Petri Contareno comitis Jadre sui que districtus dignissimi. Cosma viro nobili Jadrensi perillustri domini Donato Civalello honorabile consiliario meque notario ac testibus infra-scriptis. Personaliter constitutus perilluster ac reverendissimus dominus Federicus Grisogonus rector et possessor capelle campestris Sancti Laurentii de insula Cale diocesis Jadrensis de iure patronatus ut dixit magnificorum virorum nobilium de domo Dettrica Jadrensi sponte sua justis et condecensibus causis animum suum ut dixit moventibus pure, mere, libere et simpliciter cessit, renunciavit et per presens instrumentum publicum resignavit in manibus eorundem nobilium de domo Dettrica dictam capellam simplicem sancti Laurentii per ipsum hactenus possessam, tamquam in manibus illorum, ad quos de iure patronatus collatio et institutio ac provisio dicte capelle ut asseruit spectat et pertinet, ita quod ipsi magnifici domini patroni de eadem capella ut supra resignata et cessa libere possint deinceps et valeant disponere ad eorum libitum voluntatis et eam conferre cui ipsis placuerit et visum fuerit. Promittens cessionem et liberam huiusmodi resignationem semper et perpetuo habere firmam, ratam et gratam attendere et inviolabiliter observare ac in nullo contrafacere, dicere vel venire pro se vel alios aliqua ratione vel causa de iure vel de facto sub pena in statutis Jadre contenta et obligatione omnium suorum bonorum presentium et futurorum. Super quibus omnibus et singulis etc.

Actum Jadre in domo habitationis mei notarii infrascripti posita ad angulum callis vocate Paradisi presentibus perillustri domino Simeone Dinfico nobile Sibenicensi, legum doctore et illustri domino Hieronimo Grisogono nobile Jadrensi testibus habitis, vocatis et rogatis.

In margine: Pro domino Petro Fanfoneo clerico collato benefitii Sancti Laurentii de Cale

In Christi nomine. Amen. Anno nativitatis eiusdem millesimo sexcentesimo trigesimo octavo, indictione sexta, die vero Dominico XI mensis Julii. Temporibus serenissimi principis et domini nostri excelentissimi domini Francisci Erizzo Dei gratia incliti ducis Venetiarum regiminisque illustrissimi domini Petri Contareno comitis Jadre sui que districtus dignissimi, coram viro nobili Jadrensi perillustri domini Donato Civalello honorabili consiliario meque notario, ac testibus infra-scriptis.

Vacante capella campestri sine cura Sancti Laurentii de insula Cale diocesis Jadrensis per liberam resignationem sponte factam per dominum Federicum Grisogonum illius capellae ultimum et immediatum rectorem et possessorem, cuius quidem capellae ius, collatio et institutio ex iure patronatus spectat et pertinet ad nobiles viros Jadrenses de domo Dettrica; ut autem capella illa proprio rectore destituta aliquod in spiritualibus aut temporalibus detrimentum non patiat. Personaliter constituti perillustres domini Petrus Dettricus juris utriusque doctor

proprio nomine, et Hieronimus Dettricus filius perillustri domini Aloisii gubernatoris absentis suo et paterno nomine, nec non nomine dominorum Gregorii et Joannis fratrum suorum similiter absentium, ac in minori etate existentium. Habita fide de bonis moribus et spe probitatis ac virtutum domini Petri Fanfonei clerici, filii perillustri domini Hieronimi equitis nobilis Jadrensis. Ad laudem omnipotentis Dei, et Beati Laurentii, martiris auctoritate dicti eorum juris patronatus eisdem nominibus per presentem electionis tabulam ellegerunt, creaverunt, nominaverunt et pleno iure instituerunt in rectorem et possessorem ipsius capelle sic ut supra vacantis eundem dominum Petrum clericum ibi presentem, petentem et eisdem dominis electoribus et institutoribus gratias refferentem cum omnibus et quibuscumque iuribus et iuris dictionibus, habentiis, pertinentiis, onore et honore ad dictam Capella sic ut supra collatam spectantibus et pertinentibus tam de iure, quam de consuetudine, mandantes, et committentes eidem rectori electo ut iura dicte capellae manuteneat, conservet et non distrahat, imo distracta recuperet pro posse suo. Promittentes idem domini electores nominibus ut supra huiusmodi electionem et institutionem perpetuo habere firmam et ratam, ei attendere et eam observare ac illi contra non facere sub obligatione eorum bonorum presentium et futurum. Super quibus omnibus et singulis idem electus petiit a me sibi fieri unum et plura publicam et publica instrumentum et instrumenta.

Actum Jadre in domo habitationis mei notarii infrascripti posita ad angulum callis vocate Paradissi, presentibus perillustri domino Simeone Difnico nobile Sibenicensi legum doctore et illustri domino Hieronimo Grisogono quondam domini Simeonis nobili Jadrensi testibus habitis, vocatis etc.

Ego Joannes Braicich civis Jadrensis publicus auctoritate Veneta Jadreque juratus notarius premisis omnibus in presenti protocollo contentis interfui eaque rogatus fideliter scripsi, subscripsi et tabellionaque signo meo solito et consueto roboravi.

UDK: 282:929 Triali
Stručni rad

**PRILOG POZNAVANJU ŽIVOTA ZADARSKOG NADBISKUPA
MICHIELA TRIALIJA
(1771–1774)**

Lovorka ČORALIĆ

Razdoblje druge polovine 18. stoljeća u Dalmaciji i Zadru doba je postupnog smirivanja, demografske obnove i ekonomskog napretka tih područja nakon višestoljetnih mletačko-turskih ratova (kandijski rat 1645–1669; morejski rat 1685. do 1699). Obnavljaju se davno razrušena sela, vraćaju stare i doseljavaju nove obitelji, obnavljaju i proširuju nekadašnje crkvene župe. Život Crkve započinje se odvijati nesmetano, a nadbiskupi, biskupi, župnici, svećenici i redovnici napokon se mogu potpuno posvetiti svom pozivu. Bez straha da će župe biti smanjene ili uništene, crkve razrušene, a narod protjeran, zadarski su nadbiskupi mogli tije-